

Loške razglede – doslej je bilo objavljenih več kot 140 prispevkov na temo partizanstva, z druge strani pa ne vem, če je že dvomestna številka. Ne pristajam na očitke o revidiranju zgodovine. Čisto normalno je, da se zgodovina ves čas revidira, saj tudi ves čas kaj novega odkrivamo. Nič ne pomaga, če si zatiskamo oči, enkrat je treba povedati resnico.

▣ Članica muzejskega društva ste že od svojih študentskih let, aktivno ste se v delo društva vključili leta 2006, ko ste bili izvoljeni v izvršni odbor. Koliko mladih je danes med vašim članstvom?

Ko sem prišla v društvo, sem bila daleč najmlajša. Zdaj pa smo se sploh v odboru kar pomladili, imamo tudi mlajše člane. V društvu je sicer okrog tristo članov in to so pa res v glavnem ljudje srednjih let ali starejši, zato je naša želja pomladiti tudi članstvo.

▣ Nekje ste omenili, da ima tisočletna Škofja Loka posebno patino in energijo. Na kakšen način jo vi doživljate?

Škofja Loka je res neki poseben kraj, v katerem je ogromno odklonov tako navzgor kot navzdol. Po eni strani imamo ogromno umetnikov, kreativnih ljudi, ki imajo kaj pokazati, od slikarjev, pesnikov in pisateljev do drugih ustvarjalcev, po drugi strani pa je bilo s tega območja tudi veliko likvidatorjev po drugi svetovni vojni. Zagotovo pa se pozna, da imamo tisočletno zgodovino.

▣ To pomeni tudi neizčrpen vir za društvo, kot je vaše ...

Tisoč let je zagotovo toliko zgodb, da se vedno še kaj najde, nikoli ne bo vse odkrito. Skozi natečaj Tole moram povedati poskušamo spodbuditi tudi šolske otroke, da doma vprašajo svoje dedke in babice, kako so živeli včasih, ter to zapišejo in nam pošljejo. Na ta način zberemo številna zanimiva pričevanja, ki ostanejo zapisana. V načrtu imamo še več projektov, ki jih želimo izvesti v povezavi z otroki in mladino.

▣ Zaposleni ste v Nuku, kjer se posvečate odkrivanju in zbiranju gradiva slovenskih izseljencev. Vas mogoče to privlači tudi zato, ker je izseljenska zgodba tudi zgodba vaše družine?

Mogoče tudi zato, čeprav se mi zdi, da skoraj ni slovenske družine, ki ne bi imela zgodbe, povezane z izseljenstvom. Mi imamo klasično izseljensko zgodbo, ko je leta 1921 družina mojega pradedka odšla v Ameriko iz ekonomskih razlogov. Pradedek je odšel že pred prvo svetovno vojno, ko bi dovolj zaslužil, pa bi se mu pridružil še družina. Njegova žena je s tremi otroki ostala sama

na kmetiji v Poljanski dolini, kamor je leta 1917 prišel ruski ujetnik kot pomoč gospodinji. Vanj se je zaljubila in z njim imela otroka, in to je moj dedek. Ko je pradedek zaslužil dovolj denarja, je ženi pisal, da lahko pridejo za njim, v zadnjem stavku pa ji je dal vedeti, da naj tisto, kar je pridelala, ko ga ni bilo, kar pusti doma. Dedek tako nikoli več ni videl svoje mame, očeta pa sploh ni poznal. V Ameriki so se potem rodili še trije otroci, ki so imeli prav tako veliko otrok, tako da imamo zdaj v Ameriki več sorodstva kot tukaj.

▣ Pred nekaj leti ste v Nuku, veliko prav po vaši zaslugi, pridobili literarno zapuščino dr. Tineta Debeljaka. Kako je potekalo dogovarjanje?

Glede tega se je dogovarjala že moja predhodnica, a nekako niso našli skupnega jezika z njegovimi potomci. Jih pa razumem, da so bili nazaupljivi – Tine Debeljak se nikoli ni mogel vrniti v domovino, čeprav si je to želel. Zato je bil odnos emigracije dostikrat odklonilen, saj

so doživeli veliko hudega in zato niso imeli zaupanja, niti v tako institucijo, kot je Nuk. Zato je bilo potrebnih kar nekaj let dogovarjanj. Veliko je za to naredilo tudi naše društvo, ker smo Tineta Debeljaka ponovno umestili med tri ustanovitelje, postal je naš častni član, dobil je kip v aleji ... Vse to so bili kamenčki, s katerimi smo zgradili zaupanje. Poleg tega sem že od prej poznala obe njegovi hčerki, v Argentini sem bila tudi njuna gostja.

▣ V enem od pogovorov ste omenili, da se vam odstiranje zamolčanega in prikritega zdi posebno poslanstvo.

Ko sem prevzela delo v Zbirki knjižničnega gradiva Slovencev v zamejstvu in po svetu, je bila skoraj prva stvar, s katero sem se srečala, tako imenovani D fond. To je ime

za fond, ki je nastajal od leta 1945 naprej. Najprej je bil v direktorjevi pisarni in je imel tudi samo on ključ od te omare, zato tudi tako ime. Šlo je za knjige, ki uradno niso bile prepovedane, uradno so bile v Sloveniji prepovedane samo štiri knjige, v celotni Jugoslaviji pa enajst. V tem D fondu pa se je v letih od 1945 do 1991 nabralo skoraj 700 naslovov knjig in več kot 140 naslovov periodike. D fond je temeljni fond zbirke Slovencev v zamejstvu in po svetu, ki je sicer še precej bolj obsežna – obsega skoraj 30 tisoč enot. Nuk namreč zbira vse, kar ustvarijo Slovenci. Kriterij za uvrstitev v zbirko je, da je avtor Slovenec, ne glede na to, v katerem jeziku piše, da delo govori o Sloveniji ali Slovencih oziroma da ga je izdala slovenska založba. Pokrivamo tako rekoč ves svet. Moja naloga je nekako pridobiti vse, kar ne zajame obveznega izvoda.

”

Zavedati se je treba svojih korenin, da veš, kdo si, od kod prihajaš, kakšna je zgodba tvojih prednikov. Iz tega moramo črpati in se učiti, ne da vse izumljamo na novo. Domoljubje pa je po mojem tisto ključno, kar nam manjka, in se mi zdi pomembno, da društvo to goji naprej.